

Яна Куліш,
 магістр психології, помічник слідчого
 відділення розслідування злочинів
 лінії карного розшуку
 СВ Антрацитівського МВ ГУМВС України
 у Луганській області

ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ВІД НАСИЛЛЯ В УКРАЇНІ ТА ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ

У статті розглядається сучасна нормативно-правова база України щодо попередження та запобігання домашнього насильства над дітьми. Також висвітлюється специфіка та основні напрямки роботи соціальних служб щодо профілактичної роботи та надання допомоги неповнолітнім потерпілим від домашнього насильства.

Yana Kulish

LEGAL PROTECTION FROM VIOLENCE IN UKRAINE AND LEGAL EDUCATION OF CHILDREN

The article focuses on legislation on the prevention and overcoming domestic violence against children. It outlines the particularities and main directions of activities of social service units on prevention and assistance to children who suffered from domestic violence.

Конституція України є найвищою юридичною силою, що встановлює і гарантує охорону та захист прав, свобод та інтересів людини і громадянина. Це передбачено ст. 27 Конституції України – про невід’ємне право на життя, право на захист свого життя і здоров’я, життя і здоров’я інших людей від протиправних посягань; ст. 28, в якій говориться, що ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню, у тому числі бути підданим медичним, науковим чи іншим дослідкам без його згоди; ст. 32 – ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України; ст. 41 – про право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ст. 46 – про право на соціальний захист; ст. 47 – про право на житло; ст. 51 – кожне подружжя має рівні права та обов’язки у шлюбі та сім’ї, а також сказано, що сім’я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою; ст. 55 – про права і свободи людини і громадянина, які захищаються судом; ст. 57 – про право знати свої права і обов’язки [8].

Основи правового захисту дитини від насильства закладені в Конституції України, Конвенції ООН про права дитини, міжнародних договорах, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України, Законом України «Про охорону дитинства», а також іншими нормативно-правовими актами, що регулюють суспільні відносини у цій сфері, а також гарантується в Україні ст. 2 Закону України «Про охорону дитинства» [3].

Декларація прав дитини, прийнята у 1959 році, є першим документом міжнародного масштабу, що захищає права дітей. Батьки, громадські організації, місцева влада призиваються до визнання і дотримання прав дитини [2]. Дитиною, згідно закону, вважається особа віком до 18 років (повноліття). Згідно ст. 10 Закону України «Про охорону дитинства», кожна дитина має право на захист від всіх форм насильства, також вона вправі звернутися особисто до органу опіки та піклування, служби у справах дітей, центрів соціальних служб для сім’ї, дітей та молоді, інших уповноважених органів за захистом своїх прав, свобод і законних інтересів [3].

Крім цього, право дитини звернутися за захистом своїх прав та інтересів безпосередньо до суду, якщо вона досягла 14 років, гарантує ст. 152/4 Сімейного кодексу України [8]. Сімейним кодексом України також передбачені відповідні правові гарантії охорони і захисту прав та інтересів сім’ї, здійснюється регулювання сімейних відносин, вирішення спорів між подружжям, батьками та дітьми, а також іншими членами сім’ї та родичами, а також визначені правові наслідки стосовно невиконання ними своїх обов’язків [8; с. 1]. У разі невиконання батьками своїх батьківських обов’язків – їх позбавляють батьківських прав. Також слід зазначити, що прийнята низка законів та положень, які сприяють забезпеченню належних умов для зростання в сімейному оточенні дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, шляхом влаштування їх у прийомні сім’ї із спільним проживанням [9].

Закон України «Про попередження насильства в сім’ї» (2001 р.) визначає правові і організаційні основи попередження насильства в сім’ї, органи та установи, на які покладається здійснення заходів з його попередження [4]. Члени сім’ї, які вчинили насильство в сім’ї, несуть кримінальну, адміністративну чи цивільно-правову відповідальність відповідно до цього Закону [4; 10]. Кримінальним кодексом України не визначається окрема відповідальність за насильство в сім’ї [7].

Адміністративна відповідальність за скоєний злочин в сім'ї передбачена ст. 173-2 Кодексом України про адміністративні правопорушення та тягне за собою накладання штрафу від трьох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від тридцяти до сорока годин, або виправні роботи на строк до одного місяця з відрахуванням двадцяти відсотків заробітку, або адміністративний арешт на строк до п'яти діб [5]. Слід зазначити, що законодавством передбачені різні форми покарання, в залежності від тяжкості скоєного злочину, – від стягнення штрафу до позбавлення волі строком до 2 років. У деяких випадках – на більш тривалі терміни. Однак, існуюча практика показує, що стягнення штрафу за домашнє насильство зупиняє жінок звертатися до міліції, зазвичай, це впливає на сімейний бюджет і негативно – на всіх членів сім'ї.

Таким чином, правовий захист від насильства забезпечує достатньо широкий спектр можливостей. Існує багато органів та служб, які в змозі допомогти та вирішити питання сімейного насильства. В Україні прийнято низку законів, які сприяють попередженню насильства в сім'ї та гарантують охорону та захист прав, свобод та інтересів людини і громадянина, в тому числі, дитини. Однак, треба приділити увагу правовому вихованню дітей та їх батьків. По-перше, слід правильно інформувати про існуючі органи та установи, на які покладається здійснення заходів щодо попередження насильства в сім'ї. По-друге, необхідна тісна співпраця громадських організацій, органів влади та місцевого самоврядування. Також слід приділити особливу увагу психологічному відношенню жертв насильства до можливого вирішення їх проблем. Слід розвивати довіру до органів, на які покладаються повноваження, передбачені Законом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антокольская М. Семейное право / М. Антокольская. – М. : Юрист, 2002.
2. Декларация прав дитини від 20.11.1959 р.
3. Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 № 2402-III.
4. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15.11.2001 № 2789-III.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X (Редакція станом на 02.03.2014 р.).
6. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (Редакція станом на 02.03.2014 р.).
7. Кримінальний кодекс України 05.04.2001 № 2341-III (Редакція станом на 16.03.2014 р.).
8. Сімейний кодекс України Закон від 10.01.2002 № 2947-III (Редакція станом на 04.08.2013 р.).
9. Положення про прийомну сім'ю. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 2 березня 1998 р.
10. Цивільне право України. Підручник : у 2 т. / [В. Борисова (кер. авт. кол.), Л. Баранова, І. Жилінкова та ін. ; за заг. ред. В. Борисової, І. Спасиво-Фатєєвої, В. Яроцького]. – К. : Юрінком Інтер, 2004.

Вікторія Лаюс,

психолог, вчитель-методист,
Тернопільська ЗОШ № 3

ВЗАЄМОДІЯ СІМ'Ї І ШКОЛИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ НАСИЛЬСТВУ ТА ЗАХИСТУ ДІТЕЙ (З ДОСВІДУ РОБОТИ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ)

У статті авторка ділиться досвідом роботи педагогічного колективу Тернопільської ЗОШ № 3 зі створення ефективної системи співпраці школи і сім'ї щодо попередження насильства та захисту прав дітей.

Victoria Laius

INTERACTION OF FAMILY AND SCHOOL FOR PREVENTION OF VIOLENCE AND PROTECTING CHILDREN (THE EXPERIENCE OF TEACHING STAFF)

The article summarizes the experience of teaching staff of Ternopil school № 3 on creating an effective system of cooperation between schools and families in order to prevent violence and protect children's rights.

Організація співпраці педагогів, батьків, учнів дає можливість реалізувати головну мету сучасного навчального закладу – створення умов для самореалізації особистості учня, виховання відповідно до його здібностей, інтересів та соціального замовлення суспільства. Сьогодні пріоритетним напрямом діяльності школи є побудова системи громадсько-державного управління та розвиток демократичного середовища, привернення уваги громадськості, органів влади до проблем виховання; підвищення ефективності навчально-виховного процесу.

Актуальність проблеми створення ефективної системи педагогічного впливу на сім'ю зумовлена орієнтацією сучасної теорії і практики на гуманізацію виховного процесу в сім'ї, де дитина має почуватися найбільш захищеною. Сім'я виступає мікросередовищем, в якому дитина соціалізується. Педагогічний потенціал сім'ї зумовлений різними чинниками, зокрема: готовністю батьків до виховання дитини, рівнем